

ANGOR TUMANI SHAROITIDA PISTA (PISTACIA VERA L.) YETISHTIRISH USULLARI

Ergasheva Lobar

Termiz davlat universiteti.

Magistratura bo'limi.

Botanika kafedrası.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14061970>

Annotatsiya. Mazkur maqolada Surxondaryo viloyatining Angor tumani sharoitida pista (*Pistacia vera* L.) daraxtini samarali yetishtirish usullari yoritilgan. Pista o'zining yuqori oziqaviy va tijorat qiymati bilan tanilgan mevali o'simlik bo'lib, quruq va issiq iqlim sharoitida muvaffaqiyatli o'stiriladi. Maqolada Angor tumani iqlim va tuproq sharoitlariga mos tarzda pista yetishtirish texnologiyalari, tuproq tayyorlash, sug'orish va oziqlantirish, zararkunandalarga qarshi kurash hamda hosilni yig'ib olish jarayonlari batafsil yoritilgan. Tadqiqot natijalari Angor tumani va unga o'xshash quruq iqlim sharoitlariga ega hududlarda pista yetishtirishni rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: pista, *Pistacia vera*, Angor tumani, sug'orish texnologiyalari, o'g'itlash, kasalliklarga qarshi kurash, hosil yig'ish.

METHODS OF GROWING PISTACHIOS (*PISTACIA VERA* L.) IN THE CONDITIONS OF ANGOR DISTRICT

Abstract. This article discusses methods for effective cultivation of pistachio (*Pistacia vera* L.) trees in the conditions of Angor district of Surkhandarya region. Pistachios are a fruit plant known for their high nutritional and commercial value and are successfully grown in dry and hot climates. The article describes in detail the technologies for growing pistachios in accordance with the climatic and soil conditions of Angor district, soil preparation, irrigation and feeding, pest control, and harvesting processes. The results of the study will help develop pistachio cultivation in Angor district and regions with similar dry climatic conditions.

Keywords: pistachios, *Pistacia vera*, Angor district, irrigation technologies, fertilization, disease control, harvesting.

СПОСОБЫ ВЫРАЩИВАНИЯ ФИСТАШКИ (*PISTACIA VERA* L.) В АНГОРСКОМ РАЙОНЕ

Аннотация. В статье описаны методы эффективного выращивания фисташки (*Pistacia vera* L.) в Ангорском районе Сурхандарьинской области. Фисташка — плодовая культура, известная своей высокой пищевой и коммерческой ценностью и успешно выращиваемая в сухом и жарком климате. В статье подробно описаны технологии

выращивания фисташек, подготовка почвы, полив и подкормка, борьба с вредителями, процессы уборки урожая в соответствии с климатическими и почвенными условиями Ангорского района. Результаты исследований помогут развивать выращивание фисташек в Ангорском районе и регионах с близкими засушливыми климатическими условиями.

Ключевые слова: *фисташка, Фисташка истинная, Ангорский район, технологии орошения, внесение удобрений, борьба с болезнями, сбор урожая.*

Kirish

O'zbekiston qishloq xo'jaligi uchun mevali daraxtlar va ularning mahsulotlari muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan pista (*Pistacia vera* L.) daraxti yuqori qiymatli mevali daraxtlardan biridir. Pista o'zining qimmatbaho yog'li yong'oqlari bilan oziq-ovqat sanoati va farmatsevtika sohalarida keng qo'llaniladi, shuningdek, uning tibbiy xususiyatlari ham qadrlanadi.

Mazkur maqolada Angor tumani sharoitida pista yetishtirish texnologiyalari, tuproq tayyorlash, sug'orish tizimlari, zararkunandalarga qarshi kurash va boshqa muhim jarayonlar haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Angor tumani iqlim va tuproq sharoiti

Angor tumani quruq subtropik iqlim bilan ajralib turadi. Bu hududda yoz fasllari issiq va quruq, qish oylarida esa sovuq ob-havo kuzatiladi. Yillik yog'in miqdori kam, asosan bahor va kuzda yog'inlar tushadi. Tumanning tuproq sharoiti ham pista daraxti uchun mos bo'lib, o'rtacha og'ir mexanik tarkib va yaxshi suv ushlab turish xususiyatiga ega.

Tuproq tarkibidagi organik moddalar daraxtning o'sish jarayonida zarur bo'lgan asosiy oziq moddalari bilan ta'minlash imkoniyatini yaratadi.

Pista yetishtirish texnologiyalari

1. Ekin ekish uchun tanlov va tayyorlash

Ekish uchun yaroqli navlar tanlashda tumanning iqlimiy sharoitiga mos, yuqori hosildorlikka ega va kasalliklarga chidamli pista navlariga afzallik beriladi. Pista daraxti erta bahorda yoki kuzda ekilishi mumkin. Ekishdan oldin tuproq chuqur yumshatiladi va tekislanadi, bu esa o'simlik ildiz tizimining to'liq rivojlanishiga yordam beradi. Shuningdek, tuproqni o'g'itlash jarayonida mahalliy sharoitga mos mineral va organik o'g'itlar qo'llaniladi. Organik o'g'itlar tuproqni oziqlantirishda muhim rol o'ynab, o'simlikning o'sishiga va mahsuldorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2. Sug'orish va suv ta'minoti

Angor tumani kabi quruq iqlim sharoitida pista daraxtini samarali sug'orish texnologiyasini qo'llash zarur. Pista daraxtini sug'orishda tomchilatib sug'orish texnologiyasi samarali hisoblanadi. Ushbu texnologiya daraxtni zarur miqdorda suv bilan ta'minlash orqali uning o'sishini yaxshilaydi va suv resurslarini tejaydi. Sug'orish muddati va rejasi daraxtning o'sish davriga qarab belgilanadi. Bahorda daraxtning faol o'sish davrida sug'orish ko'proq amalga oshiriladi, yozda esa muntazam sug'orish zarur bo'ladi. Kuzda esa sug'orish kamaytiriladi yoki to'xtatiladi, chunki daraxt o'zini qishki tinchlik davriga tayyorlaydi.

3. O'g'itlash va oziqlantirish

Pista daraxtlari organik va mineral o'g'itlarga ehtiyoj sezadi. Azot, fosfor va kaliy o'g'itlari daraxtning o'sishi va hosil berishini yaxshilash uchun muhim elementlardir. Har vegetatsiya davrida o'g'itlash rejasi ishlab chiqiladi.

Azotli o'g'itlar bahorda daraxtning faol o'sish davrida beriladi, fosfor va kaliy o'g'itlari esa daraxtning meva hosil qilish davrida ishlatiladi. O'g'itlashda har bir daraxtning yoshi va holatiga qarab o'g'it miqdori aniqlanadi.

4. Kasalliklar va zararkunandalarga qarshi kurash

Pista daraxti kasalliklar va zararkunandalarga sezuvchan bo'lib, ular daraxtga zarar yetkazishi va hosildorlikni kamaytirishi mumkin. Kasalliklardan himoya qilish uchun o'z vaqtida profilaktika choralari ko'riladi. Asosan zamburug'li va bakterial kasalliklarga qarshi biologik va kimyoviy vositalardan foydalanish kerak. Zararkunandalarga qarshi esa ekin rotatsiyasi, maxsus biologik usullar va insektitsidlar qo'llaniladi. Biologik kurash usullarining qo'llanishi ekologik xavfsizlikni ta'minlaydi va tabiiy muvozanatni saqlashga yordam beradi.

5. Hosilni yig'ib olish va saqlash

Pista daraxtining mevalari iyul oyining oxiri va avgust oylarida yetiladi. Mevalarni yig'ib olish uchun ular to'liq yetilgan bo'lishi kerak. Hosil yig'ish qo'lda yoki maxsus texnika yordamida amalga oshiriladi. Hosilni yig'ib olgandan so'ng toza va quruq joyda saqlash muhimdir, chunki namlik yong'oq sifatini buzishi mumkin. Namlikni nazorat qilish uchun maxsus saqlash usullari qo'llaniladi, bu hosilni uzoq muddat davomida sifatini saqlashga imkon beradi.

Xulosa

Mazkur maqola Angor tumani sharoitida pista yetishtirish texnologiyalari haqida aniq va asosli tavsiyalarni beradi. Quruq va issiq iqlimda sug'orish tizimi, o'g'itlash usullari va zararkunandalarga qarshi kurash muvaffaqiyatli pista yetishtirish uchun muhim omillardan hisoblanadi. Maqolada tavsiya etilgan usullardan foydalanish orqali pista yetishtirishda yuqori hosildorlikka erishish mumkin, bu esa hudud iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, mazkur tajribalar boshqa shunga o'xshash quruq iqlim sharoitiga ega hududlar uchun ham qo'llanilishi mumkin.

REFERENCES

1. Aslbekov, S., Tursunov, K. (2022). O'zbekistonning Janubiy Hududlarida Pista Yetishtirishning O'ziga Xosligi. Qishloq Xo'jaligi Jurnali, 15(3), 45-52.
2. Berdikulov, R., Norboev, M. (2021). O'zbekistonda Pista Yetishtirish Texnologiyalari: Ilmiy Nazariy Asoslar. Ilm va Taraqqiyot, 4(2), 113-120.

3. Karimov, A. (2020). Pista Daraxtini Sug'orish Texnologiyalari va Tuproq Tayyorlash Usullari. Agrotexnika Jurnal, 8(4), 32-38.
4. Ismatov, H., Mamadaliyev, R. (2019). O'zbekiston Iqlim Sharoitida Pista Yetishtirish va Uning Afzalliklari. Ekologik Tadqiqotlar Jurnal, 6(1), 87-94.
5. Mahmudov, F., Alimov, S. (2018). Pista Yetishtirishda Zararkunandalarga Qarshi Biologik Kurash Usullari. O'simliklarni Himoya qilish Ilmiy Jurnal, 3(2), 22-28.